

Plan Sociale Veiligheid

**Basisschool
Drie-eenheid**

Plan sociale veiligheid

1. Overzicht sociale veiligheid, schooljaar 2025-2026	3
2. Gedragsverwachtingen	6
3. Thermometer	7
4. Pestprotocol	8
5. Stroomdiagram	17
6. Stappenplan probleemgedrag – grensoverschrijdend gedrag	21
7. Aanspreekpunt pesten en coördineren anti-pestbeleid op school	22
Aanspreekpunt ongewenst gedrag	22
Taken aanspreekpunt ongewenst gedrag;	22
Opvang leerling/ouder/medewerker:	22
De ongewenste situatie in kaart brengen:	22
Zoeken naar en begeleiden bij oplossingen:	22
Nazorg:	23
Verwijzen:	23
Coördineren van anti-pestbeleid	23
Klankbord voor leerlingen, ouders en onderwijspersoneel	23
Zicht hebben op de beleving van veiligheid, incidenten en mogelijke risico's	24
8. Gedragsprotocol ouders/verzorgers	25
9. Stappenplan – verstoord groepsvormingsproces	27
Bijlage 2:	30

1. Overzicht sociale veiligheid, schooljaar 2025-2026

	Wanneer?	Wat te doen individueel?	Wat te doen als groep?
Forming De kennismakings- fase	Week 35/36 Gouden weken	- Leerkracht - kindgesprekken	- Kennismakingsactiviteiten (hfdst 7 Klassenkracht, E book: Aan de slag met groepsvorming-SharePoint) - Groepsvisie en missie opstellen - In de missie definieert je de waarden en identiteit, terwijl de visie een blik werpt op de toekomst en de gewenste situatie op lange termijn beschrijft. - Gedragsverwachtingen aanleren - Stormkaartje handhaven
Storming De roerige periode – innemen van rollen.	Week 37/38 Gouden weken	- Leerlingen vullen thermometer individueel in - Leerkracht - kindgesprekken	- Kennismakingsactiviteiten (hfdst 7 Klassenkracht, E book: Aan de slag met groepsvorming-SharePoint) - Gedragsverwachtingen aanleren - Stormkaartje handhaven

Norming Met elkaar bepalen: hoe gaan we met elkaar om.	Week 39/40 Gouden weken	- Leerlingen vullen thermometer individueel in	- Kennismakingsactiviteiten (hfdst 7 Klassenkracht, E book: Aan de slag met groepsvorming-SharePoint) - Stormkaartje handhaven
Norming Met elkaar bepalen: hoe gaan we met elkaar om.	Week 41/42	- Leerlingen vullen thermometer individueel in - Leerkrachten vullen LIB soc-emo vragenlijst in - Leerlingen gr. 5/8 vullen de vragenlijsten in van LIB: - Leer- en leefklimaat - Veiligheidsbeleving - Sociale vaardigheden	- Besteed aandacht aan groepsvormingsactiviteiten en energizers. - Stormkaartje handhaven
Performing De rollen in de groepen zijn verdeeld. De verhoudingen zijn in balans.	Oktober / november / december	- Leerlingen vullen thermometer individueel in - - Leerkrachten bespreken de groepsvorming tijdens de groeps- / leerlingbespreking met de IB (week 44/45)	- besteed aandacht aan groepsvormingsactiviteiten en energizers. - Stormkaartje handhaven - Lkr. (gr. 3/8) neemt sociogram af bij de groep (week 43) - Gr.3/4 – met wie speel je graag - Gr.5/8 – met wie ga je veel om - +Fac. - Met wie werk je graag - Parnassys -Groep- Begeleiding- Sociogrammen
	Zilveren weken Januari / februari	- Leerkracht - kindgesprekken - Leerlingen vullen thermometer individueel in	- -Besteed aandacht aan groepsvormingsactiviteiten en energizers.

			- Evaluatie missie / visie met de groep (van de gestelde doelen en regels). Deze kunnen worden bijgesteld indien hier behoefte aan is. - Stormkaartje handhaven
	Maart / april	- Leerlingen vullen thermometer individueel in	- Besteed aandacht aan groepsvormingsactiviteiten en energizers. - Stormkaartje handhaven
Adjourning Fase van afscheid nemen.	Bronzen weken Mei / einde schooljaar	- Maandelijks leerlingen de thermometer individueel laten invullen - Facultatieve leerkracht - kindgesprekken	- Activiteiten waarbij terugblikken centraal staat - Continueren van het groepsproces. - Herinneringen verzamelen - Ritueel van afscheid vorm geven

Uitgangspunt performing:

De groep is klaar voor het (samen)werken. De introductieperiode is voorbij. Deze fase gaat bij een groep die echt nieuw is, in na anderhalf tot twee maanden.

Bij een groep die elkaar al kent kan deze fase al na twee weken ingaan. De groep keert naar de vorige fases terug als er bijvoorbeeld een nieuw kind in de groep komt, als een werkweek heel intensief beleefd wordt, als er een heel hevig conflict plaatsvindt, of als er een andere ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt.

Als leerkracht moet je nu niet denken dat de groep "af" is. Een goede groep vergt onderhoud gedurende het hele jaar.

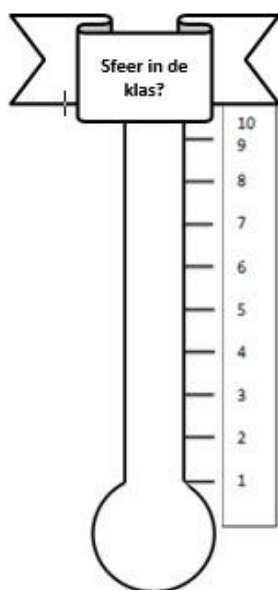
2. Gedragsverwachtingen

Na de zomervakantie zal tijdens de eerste schoolweek dagelijks een gedragsverwachting centraal staan: Maandag: Ik ga op een vriendelijke, respectvolle en rustige manier om met een ander. Dinsdag: Ik gebruik de materialen zoals ze bedoeld zijn en leg deze netjes op de afgesproken plek terug. Woensdag: Ik spoel na toiletgebruik door, was mijn handen en ga naar de klas. Donderdag: Ik loop rustig in de gang en ik ben stil wanneer er les gegeven wordt. Vrijdag: Ik los een conflict op met behulp van het stormkaartje.	Tevens zal ter opfrissing elke maand één van de gedragsverwachtingen in de groep extra aandacht krijgen: September: Ik ga op een vriendelijke, respectvolle en rustige manier om met een ander. Oktober: Ik gebruik de materialen zoals ze bedoeld zijn en leg deze netjes op de afgesproken plek terug. November: Ik spoel na toiletgebruik door, was mijn handen en ga naar de klas. December: Ik loop rustig in de gang en ik ben stil wanneer er les gegeven wordt. Januari: Ik los een conflict op met behulp van het stormkaartje. Februari: Ik ga op een vriendelijke, respectvolle en rustige manier om met een ander. Maart: Ik gebruik de materialen zoals ze bedoeld zijn en leg deze netjes op de afgesproken plek terug. April: Ik spoel na toiletgebruik door, was mijn handen en ga naar de klas. Mei: Ik loop rustig in de gang en ik ben stil wanneer er les gegeven wordt. Juni: Ik los een conflict op met behulp van het stormkaartje.
---	---

3. Thermometer

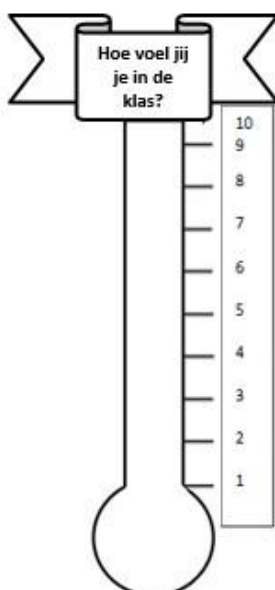
Thermometers van groep:

Datum:

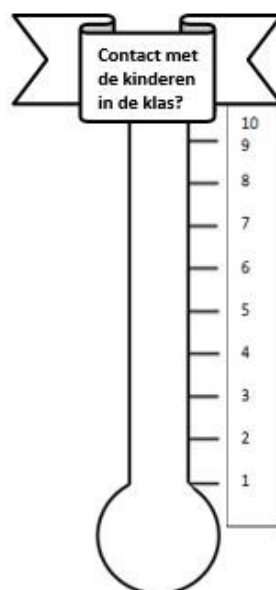
Sfeer in de klas?

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

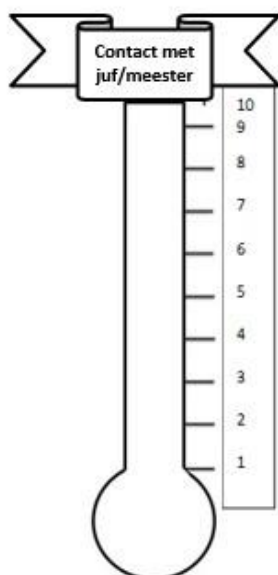
Hoe voel jij je in de klas?

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

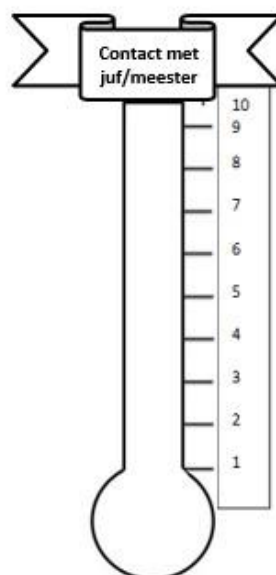
Contact met de kinderen in de klas?

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Contact met juf/meester

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Contact met juf/meester

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

4. Pestprotocol

Inleiding

In dit document wordt vastgelegd welke stappen de school zal zetten in het geval van pesten: met wie wordt er gepraat, wie zijn daarbij, en wat zijn de volgende stappen die genomen zullen worden.

Het pestprotocol geeft leerlingen, leerkrachten en ouders/verzorgers duidelijkheid over hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen de gepeste, de pester, de ouders/verzorgers, de overige klasgenoten en de school. Deze vorm van samenwerken wordt de vijfsporenaanpak genoemd. Daarbij worden gebeurtenissen die te maken hebben met de pestsituatie vastgelegd, zodat het verloop gevolgd kan worden. Hierdoor ontstaat helderheid voor alle partijen.

Wij willen een school zijn waar iedere leerling zich sociaal veilig en aanvaard voelt en zich kan ontwikkelen in een sfeer van veiligheid, acceptatie, erkenning en wederzijds respect. We onderkennen dat pesten een groepsprobleem is. Pesten wordt bij ons op school niet gedoogd.

Uitgangspunten

Pesten is een probleem dat op iedere school in meer of mindere mate voorkomt. Helaas ook op onze school. Wij vinden dat wij als school een inspanningsverplichting hebben. Dat wil zeggen dat we preventief beleid voeren om pesten te voorkomen. Dit doen wij door ons in eerste instantie te richten op preventie van pesten.

Wij streven in iedere groep naar een pedagogisch klimaat dat zich kenmerkt door cohesie en behulpzaamheid. Met elkaar zijn wij alert op signalen als:

- een laag welbevinden;
- plagen, bespotten en kleineren;
- op een spottende, onvriendelijke manier iemand uitlachen;
- fysiek contact;
- herhaaldelijke betrokkenheid bij ruzies;
- kleefgedrag (te dicht bij de leerkracht blijven).

Wat verstaan wij onder pesten?

Iemand wordt gepest als hij of zij herhaaldelijk wordt blootgesteld aan negatieve acties van één of meer personen, waarbij sprake is van ongelijke balans in sterkte (een asymmetrische machtsverhouding). Het is een negatieve actie als iemand opzettelijk letsel of ongerief aanbrengt of probeert aan te brengen bij de ander. Deze acties kunnen direct (verbaal of fysiek), indirect (relationeel) of digitaal (via computer of telefoon) zijn.

Pesten is *niet* incidenteel en het leidt tot een verminderd gevoel van welzijn en welbevinden van het gepeste kind en de toeschouwers. De machtsongelijkheid tussen leerlingen maakt het verschil tussen pesten en plagen. Plagen vindt incidenteel plaats en beide partijen zijn aan elkaar gewaagd of zelfs vrienden van elkaar. In tegenstelling tot plagen heeft pesten ernstige gevolgen voor de slachtoffers, de pesters en vaak ook de toeschouwers.

Digitaal pesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat waardoor kinderen minder goed leren. Als school hebben wij ook hierin onze rol en verantwoordelijkheid.

Wat is digitaal pesten

Digitaal pesten, ook wel cyberpesten genoemd, is pesten via de digitale media. Dit zijn social media zoals YouTube, Facebook, Tumblr, Twitter, Instagram, SnapChat, What's app en chatrooms. Via deze digitale media kan je heel gemakkelijk dreigende berichten versturen, belastende foto's of filmpjes plaatsen of iemand uitschelden met de bedoeling om op die manier macht over de persoon uit te oefenen.

Cyberpesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. En het pesten heeft effect op het schoolklimaat. Het is een groeiend probleem.

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten: anonieme berichten versturen, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken. Schrikbarend is te weten dat 20% van de leerlingen te maken heeft met cyberpesten. Niet al deze vormen zijn te vinden op de basisschool maar toch is het van belang te weten waarin cyberpesten kan ontstaan.

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Wanneer de leerkracht merkt, dat er door leerlingen uit zijn/haar klas thuis gebruik gemaakt wordt van chatprogramma's, of er e-mail, what's app contacten tussen leerlingen zijn, bespreekt de leerkracht met de groep de voordelen en risico's hiervan. In de bovenbouwgroepen is dit in ieder geval aan de orde.

Welke gedragsrollen zien wij?

Bij pesten zien we verschillende rollen, de bekendste zijn de rollen van pester en gepeste. Minder bekend zijn de rollen die de omstanders innemen. Deze omstanders hebben vaak zonder dat zij het zich bewust zijn, invloed op het pesten.

De pester

Is vaak onzeker en wil graag aardig en stoer gevonden worden. Denkt door te pesten dat iedereen hem/haar grappig vindt.

De gepeste

Voelt zich vaak verdrietig en eenzaam. Durft vaak niets terug te doen of het te vertellen, is bang dan nog meer gepest te worden.

De meeloper

Doet mee met pesten, denkt dat hij/zij er dan bij hoort. Is bang om zelf gepest te worden.

De helper

Neemt het op voor de gepeste. Vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester. Helpt graag en is daarom vaak populair.

De stiekemer

Vindt het goed dat er gepest wordt en het kan hem/haar ook niets schelen. Zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.

De stille

Bemoeit zich er niet mee. Vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of te zeggen. Is bang zelf gepest te worden.

Sociaal-emotioneel functioneren volgen in Leerling in Beeld

Leerling in Beeld Sociaal-emotioneel functioneren is een signaleringsinstrument om kinderen van groep 1 t/m 8 te volgen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Het instrument heeft als doel om in kaart te brengen hoe kinderen functioneren op sociaal-emotioneel gebied. Leerkrachten kunnen op basis van de resultaten het handelen in de klas optimaliseren.

Aan het begin van het schooljaar, in januari en in juni bespreken we bovenstaande afspraken en acties in de groepsbesprekingen. De afspraken en actiepunten worden bijgesteld wanneer we als team van mening zijn dat er zaken aanscherping of verbetering behoeven.

Kwink

We maken van de lesmethode Kwink voor het sociaal-emotioneel leren (SEL). Kwink heeft als doel leerlingen te ondersteunen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling en om van de klas een positieve groep te maken. SEL gaat uit van vijf gedragscompetenties: Besef van jezelf, Zelfmanagement, Besef van de ander, Relaties kunnen hanteren en Keuzes kunnen maken. Leerlingen leren in de lessen vaardigheden om nu en later succesvol mee te kunnen doen in de maatschappij. Een les bestaat uit twee delen; de theorie en de transitie naar de praktijk. Wij geloven dat een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling voor een groot deel het resultaat is van veel oefenen.

Groepsklimaat

Elke leerkracht besteedt veel aandacht aan de regels en de omgang met elkaar, vanuit het besef dat we als leerkrachten een belangrijke bijdrage leveren aan positieve groepsvorming. Dit uit zich door het inzetten van positieve gedragsondersteuning en het actief regie voeren op groepsvorming. Bij deze werkwijze starten we elk schooljaar en na elke vakantieperiode met groepsvormingsactiviteiten. Op basis van de vraag: 'wat voor groepen willen we zijn?' stellen we samen de regels op voor in de klas en voeren we regie op het gewenste gedrag. Dit doen we door aan te geven wat we van leerlingen verwachten, belonen we positief het gewenste gedrag en corrigeren we het gedrag waar dit nodig is.

Verder wordt aan het begin van het schooljaar in elke groep samen met de leerlingen een groepsmissie en visie opgesteld. In de groepsmissie worden de waarden en de identiteit gedefinieerd. In de groepsvisie wordt een blik geworpen op de toekomst en wordt de gewenste situatie op de lange termijn beschreven.

We hebben binnen positieve gedragsondersteuning drie gedragsverwachtingen die wij hanteren om het pesten te voorkomen:

- Ik ga op een vriendelijke, respectvolle en rustige manier om met een ander.
- Ik loop rustig in de gang en ik ben stil wanneer er les gegeven wordt.
- Ik los een conflict op met behulp van het stormkaartje.

Wij belonen gewenst gedrag door middel van complimenten en/of beloningsmaterialen. Wanneer mogelijk wordt ongewenst gedrag genegeerd.

Gedragsverwachtingen

We leren de gedragsverwachtingen aan. De gedragsverwachtingen hangen zichtbaar in de school, de gedragsverwachtingen van de klas hangen zichtbaar in de groepen. Alle leerkrachten dragen zorg voor de handhaving van de gedragsverwachtingen. Wij spreken alle leerlingen aan die zich niet aan de gedragsverwachtingen houden, ook als zij in een andere groep zitten.

Route bij een melding over (digitaal) pesten

Wanneer leerlingen en/of ouders/verzorgers een melding over pesten willen doen, willen we graag dat zij in eerste instantie overleg zoeken met de leerkracht. De ervaring leert dat veruit de meeste situaties op deze wijze snel en adequaat opgelost worden.

Een andere mogelijkheid is om een melding te maken bij één van de aanspreekpunten ongewenst gedrag (AOG). Een aanspreekpunt ongewenst gedrag kan de melder eerste opvang bieden, advies geven of bemiddelen om tot een oplossing te komen.

De aanspreekpunten ongewenst gedrag en de leerkracht stellen de intern begeleider en de directie van de melding op de hoogte.

Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd serieus. Wanneer de leerkracht en/of de ouders/verzorgers signaleren dat er sprake is van (cyber)pesten, wordt bij voorkeur het 5 sporenplan uit het pestprotocol gevolgd.

De vijf sporenaanpak

Algemene stappen

Wanneer blijkt dat een leerling gepest wordt, gaan wij schoolbreed een aantal zaken na:

- Zijn de gedragsverwachtingen helder?
- Kennen de leerlingen de regels?
- Bieden de gedragsverwachtingen voldoende kader om veilig te kunnen zijn binnen de school?
- Wordt er regie gevoerd op de gedragsverwachtingen door de leerkrachten?
- Is het toezicht, tijdens het buitenspelen, voldoende?
- Welke mogelijkheden hebben wij om binnen de groep het pesten bespreekbaar te maken, is het een probleem van individuen of ligt het breder in de groep?

Mogelijkheden kunnen zijn, in overleg met de IB-er:

- Het pesten bespreken in kringgesprekken;
- Het voeren van kindgesprekken (individueel of in groepjes);
- Het uitvoeren van een project rond pesten.

Aanpak

De aanpak is gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school.

Spoor 1: de gepeste.

Steun bieden aan de leerling die gepest wordt:

- Naar de leerling luisteren en zijn/haar probleem serieus nemen.
- Ouders/verzorgers inlichten en samen (met de leerling) kijken naar mogelijke oplossingen en er aan werken.
- Zorgen dat de leerling zich veilig voelt en uitleggen wat jij als leerkracht daar aan gaat doen.
- De leerling helpen zijn relaties met andere kinderen te verbeteren, eventueel werken met een buddy.
- Eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen, bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining. Dit gebeurt in overleg met ouders/verzorgers.
- Zorgen voor terugkoppeling met ouders/verzorgers en het verzorgen van vervolgesprekken.
- De IB-er bewaakt de voortgang en de evaluatie van de gemaakte afspraken. Verslagen en gemaakte afspraken komen in het leerlingdossier.
- De leerkracht en/of IB-er voert nadere observaties en/of onderzoeken uit om het pestgedrag in beeld te krijgen. Zien!, de thermometer en het sociogram worden afgenomen en geanalyseerd door de leerkracht en de IB-er.

Spoor 2: de pester.

Steun bieden aan de leerling die pest:

- Ouders/verzorgers uitnodigen voor een gesprek. Ouders/verzorgers van de pesters worden altijd op de hoogte gebracht.
- Met de leerling en de ouders/verzorgers bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- De leerling helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
- De leerling helpen om zich aan gedragsverwachtingen te houden.
- Zorgen dat de leerling zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen. Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor terugkoppeling met ouders/verzorgers en verzorgen van vervolgesprekken.
- De IB-er bewaakt de voortgang en de evaluatie van de gemaakte afspraken. Verslagen en gemaakte afspraken komen in het leerlingdossier.
- De leerkracht voert gesprekken met de pesters afzonderlijk en probeert te komen tot gedragsafspraken. De IB-er biedt hierbij ondersteuning.

Spoor 3: de ouders/verzorgers.

De ouders/verzorgers van het gepeste kind en de ouders/verzorgers van de pester steunen:

- Ouders/verzorgers die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders/verzorgers informeren over welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen om peestsituaties aan te pakken en te voorkomen.
- Met ouders/verzorgers overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken.
- Zo nodig ouders/verzorgers doorverwijzen naar deskundige hulp.
- In samenwerking met school en ouders/verzorgers het pestprobleem aanpakken. Zowel vanuit school als vanuit de thuissituatie.
- De leerkracht voert gesprekken met ouders/verzorgers en de gepeste leerling om te komen tot afstemming in de begeleiding van de leerling.

- Afspraken hierover worden vastgelegd in het leerlingdossier.

Spoor 4: de overige klasgenoten.

De rest van de klas betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

- Met de leerlingen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.
- Met de leerlingen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Samen met de leerlingen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.
- De leerkracht voert activiteiten uit met de groep. Aangezien pesten altijd een probleem is van de groep betekent dit dat hier regie op gevoerd moet worden door middel van het voeren van gesprekken, het geven van lessen en/of projecten en door het uitvoeren van groepsvormingsactiviteiten.

Spoor 5: de school.

De algemene verantwoordelijkheid van de school:

- De school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid.
- De school zorgt dat alle medewerkers voldoende informatie hebben over het pestprotocol, pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school in het bijzonder.
- Jaarlijks wordt aan het begin van een schooljaar tijdens een teambijeenkomst het pestprotocol besproken. Het plan sociale veiligheid met daarin het actuele pestprotocol staat op de website van de school.
- Als er gepest wordt in een groep wordt dit ingebracht in het bouwoverleg. De IB-er wordt onmiddellijk op de hoogte gebracht.

Aandachtspunten bij digitaal pesten

Gesprek met de gepeste leerling en gesprek met de pester(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel het slachtoffer als met de daders in gesprek gegaan wordt. Daarvoor dienen de dader(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, slachtoffer, dader) kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

Gesprek met de gepeste leerling.

Het is van belang dat de leerkracht:

- Deze leerling en diens klacht serieus neemt;
- De leerling zijn verhaal/haar laat doen en daar de tijd voor neemt;
- Zich probeert in te leven in de leerling;
- Geen verwijten maakt, dit maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen;
- De leerling de tip geeft om de pester te blokkeren en/of te verwijderen wanneer het om digitaal pesten gaat;
- Door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

Opsporen van de pester(s).

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht moeten worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is.

De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Gesprek met de pester(s).

Hierbij is het van belang:

- In te gaan op wat er gaande is;
- Door te vragen;
- Goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen;
- Te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling;
- Duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is.

Als het pesten op deze manier bespreekbaar wordt gemaakt, bestaat wel het gevaar dat het slachtoffer opnieuw door de pester(s) gevonden wordt. Wij moeten er dus voor zorgen dat er een goed pestbeleid is en dat leerkrachten oog houden voor het pestgedrag. Wanneer er een goed pestbeleid is, wordt de kans op herhaling kleiner.

De leerkracht voert deze gesprekken en probeert te komen tot gedragsafspraken. De IB-er biedt hierbij ondersteuning. Ouders/verzorgers van de pesters worden altijd op de hoogte gebracht.

Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen als het pesten op schoolesignaleerd wordt

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester(s) zo spoedig mogelijk over wat er speelt. Dat gebeurt bij voorkeur vóór het gesprek met de betrokken leerlingen. Denk hierbij aan het volgende:

- De leerkracht vraagt de ouders/verzorgers of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kan hierover informatie gegeven worden.
- De leerkracht informeert de ouders/verzorgers over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.
- De leerkracht vertelt de ouders/verzorgers welke maatregelen zij kunnen nemen.
- De leerkracht kan de ouders/verzorgers voor meer informatie verwijzen naar bijvoorbeeld: het gratis telefoonnummer van de kindertelefoon 0800-0432 of op www.kindertelefoon.nl / www.pestweb.nl

De leerkrachten en de directie van de Drie-eenheid streven er naar om (digitaal) pesten te stoppen, of liever nog, te voorkomen. Dit zal niet altijd lukken, omdat deze vorm van pestgedrag zich ook buiten school afspeelt. Toch vinden de leerkrachten en de directie het erg belangrijk om te doen wat in hun vermogen ligt. Immers, kinderen kunnen pas goed leren als ze zich veilig voelen.

5. Stroomdiagram

Probleemgedrag/Gedragprobleem
Leerling - leerkracht - ouders - IB-er

Grensoverschrijdend gedrag
Leerling - leerkracht - ouders - IB-er - directie

- **Benoem het gewenste gedrag**
Geef non verbaal een waarschuwing
- Voer regie op regels en routines vanuit de groepsmissie
- Hang regels zichtbaar op in de klas
- Een leerling even een klusje laten doen
- Loop naar de leerling toe, leg eventueel een hand op schouder
- Oefen de regel of leer bijbehorende vaardigheid aan
- Vraag of leerling zijn werk lastig vindt (vraag: Waar twijfel je over?)
- Hanteer goed klassenmanagement
- Ik wil dat je je nog even op die som concentreert, anders lukt het misschien niet
- Ik wil dat je nu aan het werk gaat, je stoort andere kinderen dat vind ik vervelend. Als je weer stoort dan....

Drieslagregel toepassen:

- Ik zie, hoor je.....
- De regel is dat.....
- Ik wil dat je.....

Regelgestuurd corrigeren:

- Wat ben je aan het doen?
- Wat zijn de regels?
- Wat gebeurt er als je de regels overtreedt?
- Wil je dat?
- Wat ga je nu doen?

Regelgestuurd corrigeren:

- Wat ben je aan het doen?
- Wat zijn de regels?
- Wat gebeurt er als je de regels overtreedt?
- Wil je dat?
- Wat ga je nu doen?

Consequentie van probleemgedrag:

- Wat ben je aan het doen?
- Welke regel overtreedt je nu?
- Wat is nu de consequentie?

Wat zijn de consequenties bij probleemgedrag:

Na drie keer de drieslagregel gehanteerd te hebben, kunnen de volgende consequenties gehanteerd worden:

Jonge kind (groep 1,2,3):

- Uit de kring / uit de situatie
- Andere opdracht
- Time-out (max. 15 minuten op een rustige plek in de klas of in een andere klas).

Oudere kind groep 4,5,6,7,8):

- Apart zetten
- Iets laten overschrijven
- Kind zelf laten bellen naar ouders.

Volgende dag, samen met ouders met een passende consequentie komen.

- Time-out (op een werkplek op de gang of in de naast gelegen klas plaatsen). Invallers plaatsen een kind bij een time-out altijd in de naast gelegen klas. Let op! Als een leerling een time-out krijgt, wordt de leerling op deze plek neergezet met werk en voor een afgesproken tijd. Mocht de leerling in een andere klas gezet worden, dan bemoeit die leerkracht zich niet met het conflict. De leerling zit hier om af te koelen.

Schorsing: kort of langdurig

Kort: Bij een incident waarbij andere kinderen fysiek of emotioneel schade ondervinden, worden de ouders van de leerling gebeld en moeten zij er zorg voor dragen dat hun zoon of dochter direct van school gehaald wordt. Een kortdurende schorsing duurt in principe 1 dag en kan verlengd worden met nog een dag, dit is afhankelijk van de ernst van de situatie.

Langdurige schorsing: als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch en of lichamelijk letsel aan derden is toegebracht of waarbij verbaal geweld aan de orde is volgens protocol Schorsing en verwijdering.

Verwijdering: na de derde schorsing in een schooljaar wordt overgegaan op verwijdering volgens protocol Schorsing en verwijdering.

De directie hanteert 'het protocol Schorsing' en verwijdering en onderneemt actie in deze.

Volgorde bij probleemgedrag:

1. **Hanteren het 'het Stappenplan probleemgedrag-grensoverschrijdend gedrag' (BS Drie-eenheid) door leerkracht i.s.m. IB-er en ouders.**
2. **Uitvoeren 'Protocol Schorsing en Verwijdering' (KONOT) gehanteerd en uitgevoerd door directie.**

**Inzicht krijgen in het gedragsprobleem,
met behulp van de IB-er:**

- Signaleren: Wat is het probleem?
- Analyseren: Wat is volgens jou de oorzaak van het probleem? (hypotheses opstellen)
- Diagnostiseren: Concretiseren van gedrag d.m.v. observatie: Wat gaat er goed en wat gaat er niet goed, ABC observatie, Observatie in de klas, Tijdsteekproef, Gedragsvragenlijst, Gedragsfunctie analyse
- Begeleiding Plan van aanpak
- Evalueren

Externaliserend Probleemgedrag

- Dwars, dwingend, onrustig brutaal
- Agressief dominant, niet sociaal, niet eerlijk en regels schendend
- Druk, ongeconcentreerd, overbeweeglijk en impulsief
- Wisselende buien, onvoorspelbaar, explosief, angstig, snel beledigd
- Weinig motivatie, slechte werkhouding

Internaliserend probleemgedrag

- Moeilijk contact maken, niet communicatief, eenzijdig gericht
- Stil, gesloten, weinig aansluiting, angstig, passief, somber
- Onzeker, weinig zelfvertrouwen, faalangstig, dwangmatig in gewoonten

- Schakel ouders in
- Schakel ib-er in
- Maak een gedragsplan voor deze leerling

Is er sprake van een probleem of van een stoornis?

De meeste kinderen met gedragsproblemen hebben problemen met vaardigheden t.a.v. flexibiliteit, frustratie tolerantie, het oplossen van problemen.

Is er sprake van tekortschietende vaardigheden waardoor het kind herhaaldelijk in de problemen komt?

Neem de checklist Executieve functies af voor het vaststellen van tekortschietende vaardigheden en onopgeloste problemen. Deze checklist staat op SharePoint.

Leerkracht en IB-er stellen directie in kennis van het gedrag van de leerling en de interventies / plan van aanpak in deze en houden de directie op de hoogte van de voortgang.

6. Stappenplan probleemgedrag – grensoverschrijdend gedrag

Stap 1

Hanteer de drieslagregel:

Ik hoor je... / Ik zie je...

De regel is dat...

Ik wil dat je...

Stap 2

Na drie keer de drieslagregel gehanteerd te hebben, kunnen de volgende consequenties gehanteerd worden:

Jonge kind:

- Uit de kring / uit de situatie
- Andere opdracht
- Time-out (bv. op een rustige plek in de klas of in een andere klas).

Oude kind:

- Apart zetten
- Iets laten overschrijven
- Time-out (bv. op een werkplek op de gang of in een andere klas).
- Tijd inhalen na schooltijd

Let op! Als een leerling een time-out krijgt, wordt de leerling op deze plek neergezet met werk en voor een afgesproken tijd. Mocht de leerling in een andere klas gezet worden, dan bemoeit die leerkracht zich niet met het conflict. De leerling zit hier om af te koelen.

Stap 3

Gebeuren de consequenties die bij stap 2 genoemd worden twee keer per week of vaker, dan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek waarbij de leerling aanwezig is. De IB-er wordt van de gebeurtenissen en van het gesprek op de hoogte gesteld.

Stap 4

Wanneer het ongewenste gedrag zich voor blijft doen, wordt er een plan van aanpak gemaakt, gericht op het veranderen van het gedrag. Hieraan gekoppeld zit het gedragsprotocol met daarbij de mogelijke gevolgen, waaronder ook de mogelijkheid tot schorsen. De IB-er kan helpen om dit plan van aanpak te maken. In een gesprek met ouders en de leerling, worden ouders en de leerling op de hoogte gesteld van dit plan van aanpak. Zowel ouders als de leerling ondertekenen het plan van aanpak.

Stap 5

Wanneer het plan van aanpak niet voldoende blijkt te zijn, dan volgt een schorsingsgesprek. Hierbij is de leerling, de ouders, de IB-er en de directie betrokken.

NB. Een voorval kan dusdanig ernstig zijn dat er besloten wordt om sneller door de stappen te gaan of om stappen over te slaan.

7. Aanspreekpunt pesten en coördineren anti-pestbeleid op school

De Wet Veiligheid op school (po en vo) verplicht scholen om zich in te spannen om pesten tegen te gaan en te zorgen voor een veilige school. Daarin staat dat scholen:

1. Een sociaal Veiligheidsbeleid moeten uitvoeren.
2. Twee taken binnen het onderwijsteam moeten beleggen. Er moet een aanspreekpunt zijn waar leerlingen en ouders pesten/ongewenst gedrag kunnen melden. Ook moet iemand het anti-pestbeleid op school coördineren.
3. De beleving van veiligheid en het welzijn van hun leerlingen moeten volgen. De bedoeling hiervan is dat er altijd een actueel en representatief beeld is van de situatie op school.

Aanspreekpunt ongewenst gedrag

Het aanspreekpunt ongewenst gedrag vangt de leerling, ouder of medewerker op wanneer sprake is van ongewenst gedrag. Samen brengen ze de situatie in kaart en bekijken ze welke acties mogelijk zijn om de ongewenste situatie op te lossen. Daarbij verwijst en begeleidt het aanspreekpunt ongewenst gedrag eventueel naar andere medewerkers binnen of buiten de school. Een aanspreekpunt ongewenst gedrag is bij voorkeur laagdrempelig en daarom een bekend gezicht in de school.

Er zijn 2 mensen 'Aanspreekpunt ongewenst gedrag', kijkend naar de grootte van de school, A.Grimberg en A. Wigger. Dit zijn tevens de intern begeleiders die op school werkzaam zijn. Mocht er niemand van deze personen werkzaam zijn op een bepaalde dag dan is de adjunct-directeur, c.q. directeur het aanspreekpunt. Deze geeft de melding door aan een van de aanspreekpunten.

Taken aanspreekpunt ongewenst gedrag;

Opvang leerling/ouder/medewerker:

- Opvangen van de leerling/ouder/medewerker die te maken heeft met ongewenst gedrag.
- Luisteren naar wat de leerling/ouder/medewerker te vertellen heeft.

De ongewenste situatie in kaart brengen:

- Vragen wat de leerling/ouder/medewerker al gedaan heeft.
- Duidelijk maken wat de rol van het 'aanspreekpunt ongewenst gedrag' is.

Zoeken naar en begeleiden bij oplossingen:

- Vragen hoe de gewenste situatie eruitziet.
- Uitleg geven over hoe op school een ongewenste situatie wordt aangepakt.

- In kaart brengen hoe de gewenste situatie bereikt kan worden.
- Acties ondernemen om het probleem op te lossen.
- Schriftelijk vastleggen van ondernomen acties en gemaakte afspraken met betrokkenen.

Nazorg:

- Checken of de afspraken zijn nagekomen en de ongewenste situatie is verholpen.

Verwijzen:

- In geval van strafbare feiten de ouders of medewerker adviseren naar de politie te gaan.
 - Mocht het gesprek tussen het aanspreekpunt en leerling/ouder/medewerker niet naar tevredenheid lopen of tot het gewenste resultaat leiden attendeer leerling/ouder/medewerker dan op de klachtenregeling. Dat biedt de mogelijkheid dat de directie eventueel het bestuur in kan schakelen bij een klacht.
- Wijs op de mogelijkheid een klacht in te dienen bij de klachtencommissie als het probleem niet naar tevredenheid van de leerling/ouder/medewerker is afgehandeld door de directie en/of het bestuur.

Coördineren van anti-pestbeleid

De 'coördinator van anti-pestbeleid':

1. Geeft beleidsadviezen aan schoolleiding mede n.a.v. gemelde incidenten, altijd met een preventief doel.
2. Fungeert als klankbord voor collega's die vragen hebben over pesten, ander ongewenst gedrag en de aanpak daarvan.

Het aanspreekpunt ongewenst gedrag is altijd betrokken bij het anti-pestbeleid.

De coördinator anti-pestbeleid is de locatie-leider K. van den Berg. Zij is eindverantwoordelijke sociale veiligheid en legt 2x per jaar verantwoording af aan het CvB.

Zij is tevens lid van de werkgroep Sociale Veiligheid, hierin zitten ook de leerkrachten;

A. Albers, M. Morsink, V. Sanders en IB-ers A. Grimberg en A. Wigger.

De werkgroep sociale veiligheid zet de lijnen uit voor de school, monitort de dagelijkse zaken en anticipeert op bijstellingen en veranderingen en informeert het team.

Taken coördineren anti-pestbeleid

- Zorgen voor de ontwikkeling van schoolregels en afspraken (over pesten)
- Zorgen dat schoolregels leven binnen de school.
- Zorgen dat er op school een anti-pestprotocol is.
- Zorgen dat er een sanctiebeleid is.
- Zorgen dat preventieve maatregelen worden genomen om de veiligheid op school vergroten.

Klankbord voor leerlingen, ouders en onderwijspersoneel

- Zorgen dat schoolregels en afspraken over pesten, het anti-pestprotocol en het sanctiebeleid bij iedereen bekend is.
- Zorgen dat leerlingen en ouders weten wie het aanspreekpunt bij pesten is op school en wie het anti-pestbeleid coördineert.
- Zorgen dat leraren weten hoe te handelen in een pestsituatie.
- Zorgen dat er actuele kennis is bij iedereen in het team over pesten en groepsprocessen.

- Vragen van leraren over de aanpak van pesten beantwoorden en advies geven over de aanpak van een pestsituatie in de klas.
- Informeren en adviseren over het inzetten en gebruik van anti-pestprogramma's en lessen over pesten.

Zicht hebben op de beleving van veiligheid, incidenten en mogelijke risico's

- Zorgen dat (pest)incidenten geregistreerd worden.
- Zorgen dat de verplichte monitoring van de veiligheidsbeleving van leerlingen wordt uitgevoerd.
- Op de hoogte zijn van meldingen en incidenten die bij het aanspreekpunt pesten binnenkomen.
- In kaart brengen van risico's en onveiligheid aan de hand van incidenten en monitoring.
- Preventieve maatregelen voeren naar aanleiding van onveilige situaties en pestincidenten.

8. Gedragsprotocol ouders/verzorgers

Wij willen voor onze leerlingen een veilige leeromgeving. Alle medewerkers, ouders en leerlingen dienen zich correct en respectvol tegenover elkaar te gedragen en maken geen onderscheid op huidskleur, ras, religie of afkomst. Ongewenst en grensoverschrijdend gedrag van leerlingen wordt op onze scholen niet getolereerd. Bij ongewenst of grensoverschrijdend gedrag worden gepaste maatregelen en stappen genomen die staan in het stroomdiagram van de school. Deze staan in het Plan Sociale Veiligheid.

Van de ouders/verzorgers wordt verwacht dat u:

- Respectvol omgaat met het personeel en andere leerlingen;
- Inziet dat andere ouders/verzorgers hetzelfde doel voor ogen hebben;
- Bij een probleem in eerste instantie contact opneemt met de leerkracht. U bent dan ook bereid om met de leerkracht (of anderen binnen de school) in gesprek te gaan;
- zich niet mengt in conflicten tussen leerlingen, maar ze bespreekt met de leerkracht. De school moet de conflicten die op school gebeuren oplossen;
- Problemen in principe niet bespreekt in aanwezigheid van de leerling;
- Een maatregel/straf die wordt opgelegd, ondersteunt.

Problemen en conflicten worden opgelost als er op een respectvolle en rustige wijze met elkaar omgegaan wordt. Iedere betrokkene is, wat ons betreft, aanspreekbaar op de hierboven omschreven aandachtspunten. We verwachten van personeel, ouders/verzorgers en leerlingen dat we op deze manier met elkaar handelen.

In dit gedragsprotocol kunt u in grote lijnen lezen hoe er gehandeld wordt, wanneer het personeel geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag van ouders/verzorgers. In dit protocol willen we grenzen aangeven van wat acceptabel geacht wordt en onacceptabel is. Het omgaan met dit gedrag behoort tot de verantwoordelijkheid van de directie.

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom ouders/verzorgers ongewenst gedrag vertonen.

- Ouders/verzorgers kunnen het niet eens zijn met de wijze, waarop een leerkracht met hun kind omgaat.
- De relatie, die op vertrouwen is gebaseerd tussen een leerkracht en ouders/verzorgers, kan verstoord zijn.
- Ouders/verzorgers kunnen het niet eens zijn met maatregelen, die de school heeft genomen.
- Ouders/verzorgers kunnen ook ongewenst reageren op het gedrag van een andere leerling ten opzichte van hun eigen kind.
- Ook kunnen ouders/verzorgers onderling van mening verschillen, of anderszins een verstoorde relatie hebben, wat tot agressief gedrag kan leiden.

Voorbeelden van ongewenst gedrag kunnen zijn:

- Verbaal geweld (vloeken of schelden), bedreigen, zowel verbaal als fysiek, handtastelijkheden, zowel jegens leerlingen als leerkrachten.
- Andere leerlingen op een onjuiste en onpedagogische wijze aanspreken, negatieve boodschappen over leerkrachten, directie of andere betrokkenen van school bij het schoolhek of elders vertellen.
- Seksuele uitingen of handelingen met leerlingen of leerkrachten.
- Discriminatie op huidskleur, ras, religie en/of afkomst.
- Leerkrachten in het bijzijn van leerlingen of andere ouders/verzorgers aanspreken en

met een zeer negatieve gesprekshouding de leerkracht van zijn of haar gedachtegang op de hoogte brengen.

Is de grens, van wat acceptabel is, overschreden, dan zal de school besluiten een officieel gesprek tussen de directeur en de ouder(s) aan te gaan, c.q. een waarschuwing te geven.

Deze officiële waarschuwing zal naast mondeling ook schriftelijk worden medegedeeld door het CvB.

Indien er sprake is van overschrijding van de wettelijke regels doet de school aangifte bij de politie.

Bij herhaling kan het CvB de volgende sancties opleggen :

- Ouders/verzorgers voor een nader te bepalen tijdstip, de toegang tot de school ontzeggen.
- Ouders/verzorgers verzoeken een andere school voor hun kind te zoeken.

In uiterste gevallen kan worden besloten om:

- De leerling te schorsen voor een periode van maximaal 3 schooldagen.
- De leerling van school te verwijderen. De school zal in dit geval zorg moeten dragen voor het vinden van een nieuwe school waar de leerling geplaatst kan worden.

Hierbij is het noodzakelijk, dat er een goede registratie is van hetgeen is voorgevallen.

Indien het CvB overgaat tot het nemen van sancties wordt de leerplichtambtenaar van de gemeente en de rijksinspectie van het Onderwijs schriftelijk geïnformeerd.

Door duidelijke regels en afspraken hopen we een klimaat te scheppen, waarin leerlingen, leerkrachten en ouders zich veilig en geaccepteerd voelen, en waarin een ieder respectvol met elkaar kan omgaan.

9. Stappenplan – verstoord groepsvormingsproces

Stap 1: Probleem

Er komen vanuit de leerkracht, de leerlingen en/of de ouders/verzorgers signalen dat er problemen zijn op het gebied van de groepsvorming. Het is belangrijk dat deze signalen bij de intern begeleider terecht komen. De intern begeleider start het proces op om het groepsvormingsproces, samen met de betreffende leerkracht, te verbeteren.

Stap 2: Inzicht krijgen

Het is van belang dat de intern begeleider inzicht krijgt in de problematiek die in de groep speelt, zowel het zichtbare gedrag (boven de waterspiegel) als dat wat het gedrag aanstuurt (onder de waterspiegel).

Dit gebeurt door middel van drie deelstappen:

Stap 2.1: Gesprek met de leerkracht

De intern begeleider gaat in gesprek met de betreffende leerkracht om inzicht in het probleem te krijgen. Er wordt gekeken naar de huidige situatie en de gewenste situatie. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de schaalvraag: waar staat de leerkracht nu, waar wil de leerkracht naartoe en wat is er nodig om deze verandering te bewerkstelligen.

Ook wordt tijdens het gesprek gekeken naar de hulpvraag van de groep.

De intern begeleider voert deze gesprekken met respect richting de leerkracht en luistert oordeelloos naar de leerkracht.

De intern begeleider kan gebruik maken van een vragenlijst die te vinden is in bijlage 1.

Stap 2.2: Observaties

De intern begeleider gaat een aantal keer observeren. Deze observaties bevatten in ieder geval een pauze, een gestructureerde situatie in de klas en een vrije situatie in de klas.

Tijdens deze observaties kijkt de intern begeleider in ieder geval naar de volgende punten:

- Interactie tussen de leerkracht – leerling
- Interactie tussen de leerlingen onderling
- Heldere gedragsverwachtingen
- Didactiek
- Bekrachtigen van gedrag (positief of negatief)

Vanuit het gesprek met de leerkracht kunnen nog andere observatiepunten toegevoegd worden. De intern begeleider observeert oordeelloos.

Een plattegrond van de groep kan als handige tool dienen om interacties in weer te geven.

Stap 2.3: Gesprek met de leerlingen

De intern begeleider stelt, in goed overleg met de leerkracht, groepjes samen. Deze groepjes worden samengesteld op basis van sociaal evenwicht. Het is goed om hiervoor een recent afgenomen sociogram te gebruiken.

De intern begeleider voert deze gesprekken met respect richting de leerlingen en luistert oordeelloos naar de leerlingen.

Bij de start van het gesprek legt de intern begeleider uit aan de leerlingen dat ze vertrouwelijk om dienen te gaan met de informatie die tijdens het gesprek gedeeld wordt. Er wordt gebruik gemaakt van de schaalvraag waarbij leerlingen een rapportcijfer geven voor de sfeer in de groep.

De intern begeleider kan gebruik maken van een vragenlijst die te vinden is in bijlage 2.

Stap 3: Ouders/verzorgers informeren

Op het moment dat inzichtelijk is geworden welke problemen er binnen de groep spelen, worden de ouders/verzorgers geïnformeerd.

Afhankelijk van de ernst van de problematiek kan dit met een bericht via Social Schools of een ouderavond.

Ouders/verzorgers worden, gedurende de interventies, regelmatig op de hoogte gehouden over de vorderingen binnen de groep.

Stap 4: Interventies

Afhankelijk van de problematiek die speelt binnen de groep, wordt in het zorgoverleg met directie en de intern begeleiders besproken welke interventie het best passend is.

Stap 5: Afronding traject

Om zicht te krijgen op het effect van de interventies, worden de deelstappen die gedaan zijn tijdens de start van het traject, nogmaals uitgevoerd door de intern begeleider.

Stap 5.1: Gesprek met de leerkracht

De intern begeleider gaat nogmaals met de leerkracht in gesprek. Er wordt gekeken, met behulp van de schaalvraag, hoe de leerkracht de problemen ervaart, wat er veranderd is en wat er nog nodig is om verdere verandering teweeg te brengen.

Stap 5.2: Observaties

Er wordt nogmaals geobserveerd tijdens een pauze, een gestructureerde situatie in de klas en een vrije situatie in de klas.

Tijdens deze observaties kijkt de intern begeleider opnieuw naar de volgende punten:

- Interactie tussen de leerkracht – leerling
- Interactie tussen de leerlingen onderling
- Heldere gedragsverwachtingen
- Didactiek
- Bekrachten van gedrag (positief of negatief)

Er wordt gekeken naar verbeteringen ten opzichte van de startobservaties.

Stap 5.3: Gesprek met de leerlingen

De intern begeleider gaat opnieuw met groepjes leerlingen in gesprek. Deze groepjes zijn hetzelfde als tijdens de eerste gesprekken met leerlingen.

Er wordt opnieuw aan de leerlingen gevraagd om, met behulp van de schaalvraag, om een rapportcijfer te geven voor de sfeer in de groep.

Stap 5.4: Evaluatie zorgoverleg

Tijdens een zorgoverleg wordt het groepsvormingsproces geëvalueerd. Samen met directie en de intern begeleiders wordt bekeken of er een vervolg nodig is en welke interventies hiervoor eventueel ingezet moeten worden.

Bijlage 1: Intake 'moeilijke' groep

Bron: *Klasse(n)kracht*, (Bijlsma, 2015).

1. Wat is het probleem?
2. Voor wie is het een probleem?
3. Hoelang is dit al een probleem?
4. Wat maakt deze groep 'moeilijk'?
5. Wat is een kwaliteit van deze groep?
6. Wat moet je bij deze groep vooral niet doen?
7. Wanneer loopt het goed in deze groep?
8. Waardoor komt het dat het in die situatie goed gaat?
9. Wanneer gaat het niet goed?
10. Wat is het verschil tussen een goede en een niet goede situatie?
11. Wat zegt dit van deze groep?
12. Hoe gaan de vrije situaties? Buitenspelen? Gymmen? Creatieve vakken?
13. Wat zijn de normen in deze groep? Wat moet ik doen om erbij te horen?
14. Hoe zijn de rollen verdeeld?
15. Wat zegt de sociometrische analyse? De SEO-vragenlijst? De thermometer?
16. Welke rol nemen de ouders in?
17. Wat is de gewenste situatie?
18. Hoe ziet deze situatie er concreet uit? (leerlingen en leerkracht)
19. Wat ervaren de kinderen als probleem?
20. Wat zouden ze graag willen met de groep?

Bijlage 2: Interview met kinderen

Bron: *Klasse(n)kracht*, (Bijlsma, 2015).

Maak een groepje niet groter dan 4 of 5 kinderen. Zorg voor sociaal evenwichtige groepjes. Selectie geschiedt op basis van vriendschappen, karakter, positie in de groep, taalvaardigheid, etc. Bij voorkeur ontstaan zo gemengde gespreksgroepjes, niet te veel vriendjes bij elkaar, taalvaardige en niet-taalvaardige kinderen, leiders en volgers, sociaal vaardig en minder vaardig door elkaar. Uiteindelijk wordt met alle kinderen gesproken, maar verdeeld over een aantal subgroepjes.

Als je het gesprek start, maak dan eerst procedureafspraken met de kinderen. Wat is het doel, hoelang gaat het duren, wat doe je met hetgeen verteld wordt, etc.

Doel van het gesprek: We (juf ... / meester ... en ik) willen graag van jullie weten hoe jullie de sfeer in de groep ervaren, of jullie het goed vinden gaan of niet, wat jullie dan eventueel zouden willen verbeteren en hoe we dat met elkaar voor elkaar krijgen.

1. Wat vind je van de sfeer in de groep?
2. Hoe vinden jullie dat kinderen onderling met elkaar omgaan?
3. Wat vind je fijn aan deze groep?
4. Zijn er ook dingen waar je last van hebt? Zo ja, wat dan?
5. In wat voor soort groep zou je willen zitten? Hoe wordt er dan met elkaar omgegaan? Hoe gaat de juf dan met de kinderen om? Wat zou je een leuke naam vinden voor deze groep?
6. Ben/word je wel eens gepest?
7. Weet jij of andere kinderen worden gepest? (Afhankelijk van gesprek pestgedrag bespreken: als er kinderen worden gepest in de klas, hoe voelen die kinderen zich? Wat gebeurt er dan? Wat kan er de oorzaak van zijn? Hoe kunnen de kinderen eventueel helpen om dit probleem te stoppen? Hoe kan de juf daarbij helpen? Et cetera.)
8. Wat zou er nodig zijn om het beter te krijgen?
9. Wat kun jij/kunnen jullie doen om de sfeer te verbeteren?
10. Wat kan de juf/meester doen om de sfeer in de groep te verbeteren?

Als je een toverstafje had en je mocht vannacht één ding in de groep veranderen, wat zou je dan veranderen? (Het is misschien aardig om ze dit individueel op te laten schrijven.) Hoe zouden andere kinderen merken dat er iets veranderd is? Waaraan zouden ze dat merken?

Deze vraag altijd stellen!

Bijlage 3: Wondervraag en schaalvraag

Stel je voor... je mag één ding in jouw groep veranderen.
Wat zou dit zijn?

Hoe vind jij de sfeer in de groep?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10